

NOTÍCIES D'ARXIU

El fons documental de l'Arxiu Històric de la Fundació Rafael Campalans i el moviment obrer

Laura Durendes

RESPONSABLE DE L'ARXIU

L'Arxiu Històric de la Fundació Rafael Campalans aplega entre els seus fons documentals una col·lecció de materials referents a la història del moviment obrer a Catalunya del període cronològic situat entre els primers anys de la dictadura franquista i l'arribada de la democràcia. Cal especificar, però, que el gruix de la documentació que integra el nostre arxiu és de caràcter polític, editat per partits i organitzacions que van desenvolupar la seva activitat durant els anys del franquisme i la transició. En el seu conjunt es tracta d'un material molt ric per a l'estudi d'aquest període de la nostra història més propera. Aquests documents s'han reunit principalment gràcies a les donacions fetes per particulars, i també a l'intercanvi amb altres centres de documentació, lliuraments que en els últims anys han anat augmentant de manera significativa i que ens han permès poder recuperar una nombros patrimon documental. Per ordenar-los i classificar-los s'ha seguit el criteri de respecte a la seva procedència. En aquesta breu exposició ens centrarem en la documentació referent al moviment obrer en el seu vessant sindical i cooperatiu.

Entre els fons documentals que contenen material de la lluita obrera cal destacar la preeminència del Fons Joan Reventós, que abasta el període 1942-1978. En el decurs dels anys de la clandestinitat aquest dirigent

socialista va portar a terme l'arriscada tasca de guardar i conservar documentació elaborada per editors amb el denominador comú d'oposició al règim dictatorial. Hi trobem essencialment material de partits polítics, però també d'altre referent al moviment obrer. Respecte a aquest últim hi ha des de documents dels sindicats més importants a Catalunya com la Unió General de Treballadors (UGT) —tant a l'interior com a l'exili—, Comissions Obreres (CCOO), Unió Sindical Obrera (USO), Alianza Sindical Obrera (ASO), etc., fins a materials procedents d'obrers d'empreses en lluita que van marcar tota una època: treballadors de Harry-Walker, de Seat, de La Tèrmica, d'Hispano-Olivetti o bé de sectors com la banca, l'ensenyament o la sanitat. Menció a part mereix el material editat pels partits polítics clandestins en referència a la lluita obrera.

La tipologia documental del Fons Joan Reventós recull un ventall que va des de fulls volants, informes, correspondència i manifestos fins a publicacions periòdiques amb un important nombre de capçaleres. A tall d'exemple podem citar *Besós Obrero* (Comisiones Obreras del Sector), *Boletín de la UGT* (UGT), *Catalunya Obrera* (Grup Català de la UGT del Sena), *El Comunista* (Comitè de Seat del PSUC), *Proletario* (Front Obrer de Catalunya), *Unión y Lucha* (Trabajadores de Hispano-Olivetti), etc.

Un altre fons amb documentació per a l'estudi del moviment obrer és el de Felip Lorda, amb material generat per la UGT a l'exterior. Lorda va viure a diferents països europeus durant els anys del franquisme i va portar a terme una tasca d'organització dels treballadors espanyols exiliats, principalment als Països Baixos, al voltant del sindicat socialista. Membre del PSOE i la Federació de Treballadors de l'Ensenyament de la UGT, va exercir el càrrec de president de la Casa del Pueblo a Amsterdam, des d'on portà a terme la seva tasca organitzativa i de formació.

També del Front Obrer de Catalunya, partit socialista revolucionari dels anys seixanta, i la seva activitat de suport a la lluita dels treballadors, en trobem documentació, a banda del fons Joan Reventós ja citat, en els fons Isidre Molas, Joaquim Garriga, Rafael Pujol i Manel de Forn. Tots ells, militants d'aquesta organització en la seva joventut, van tenir cura de conservar un valuós material per sort recuperat. Per les seves característiques, aquesta documentació necessita un tracte molt especial a causa del delicat estat de conservació en què es troba. En conseqüència,

accedir-hi per a la consulta és restringit.

Una menció a part mereix el Fons Albert Pérez-Baró per a l'estudi del món del cooperativisme a Catalunya. En el decurs de la seva vida, el que va ser considerat un dels pares fundadors del cooperativisme al nostre país, va reunir una gran quantitat de documentació en un fons personal que permet a l'investigador aproximar-se en profunditat a aquesta disciplina. Treballador incansable des de la seva joventut i fins a la seva mort, durant tota la seva vida va lluitar per l'organització dels treballadors i per la difusió del cooperativisme. Aquesta dedicació li va valer finalment el reconeixement institucional.

D'altra banda, cal fer referència al fons fotogràfic de l'Arxiu, amb abundant material gràfic relatiu a reunions polítiques i sindicals, i que a hores d'ara està en plena fase de catalogació. Quan s'hagi finalitzat tot el procés de treball estarà totalment disponible per a la consulta pública.

En darrer terme, cal afegir la documentació del fons de cartells de l'Arxiu Històric, el qual conté una col·lecció d'exemplars editats per sindicats, sobretot de la Unió General de Treballadors de Catalunya. Amb una cronologia més recent, d'entre finals dels anys setanta i finals dels vuitanta, és un tipus de material molt sol·licitat per a exposicions i publicacions.

Tota la documentació de l'Arxiu Històric de la Fundació Rafael Campalans, tant de caràcter polític i sindical com personal que ja està catalogada, és a disposició dels investigadors i dels estudiosos en general, excepte en aquells casos en què el seu mal estat obliga a una protecció especial. És la nostra voluntat facilitar l'accés a un patrimoni documental que considerem indispensable per a l'estudi i el coneixement de la història recent del nostre país.